Brno, 4 V 2010

Verità e arte del
Divisament dou monde
di messer Marco Polo

Giorgio Cadorini
giorgio@cadorini.org

Università della Slesia
Opava

Centro di studi
"L'Europa e gli altri"
Praga

Seignors enperaor et rois, dux et marquois, cuens, chevaliers et b[o]rgio[i]s, et toutes gens que volés savoir le deverses jenerasions des homes et les deversités des deverses region dou monde, si prennés cestui livre et le feites lire. Et qui trovererés toutes les grandismes mervoilles et les grant diversités de la grande Harminie et de la Persie et des Tartars et <de> Indie, et de maintes autres provinces, sicom notre livre voç contera por ordre apertemant, sicome meisser Marc Pol, sajes et noble citaiens de Venece, raconte por ce que a seç iaus meisme il le voit.

[Polo, Divisament, I, 1-2]

Panové císaři a králové, vevodové a markrabata, hrabata, rytíři, měšťané, a všichni lidé, kteří chcete znát různé lidské rody a různorodost různých světa krajů, tedy uchopte tuto knihu a nechte ji číst nahlas. A tu naleznete všechny převeliké divy a velké zvláštnosti velké Arménie, Persie, Tartarů i Indie a mnohá jiných zemí tak, jak naše kniha vám je bude postupně vyprávět a jak je pan Marco Polo, moudrý a ctnostný benátský občan, vypráví podle toho, jak na své vlastní oči je spatřil. Však některé z nich nespatřil, ale slyšel o nich od lidí spolehlivých a pravdomluvných. A proto je budeme uvádět jako spatřené, byly-li spatřeny, a jako vyslechnuté, byly-li vyslechnuty, aby byla naše kniha pravdomluvná bez veškeré lži.
[... A ten pan Marco], když pobýval v janovské věznici, nechal zachytit všechny tyto věci panem Rustichellem pisanským, který se nacházel v té samé věznici, v době kdy proběhlo 1298 let od Ježíšova narození.

[Překlad úryvku: Polo, Divisament, I, 1-3 + 7]

[Rustichello, Romanzo, p. 21]

Seingneur enperaor et rois, et princes et dux, et quenz et, baronz, civalier et vauvasor et borgiois, et tous le preudome de ce monde que avés talenz de delitier voz en romainz, ci prenés ceste, et le feites lire de chief en chief [...].

[Rustichello, Romanzo, 1, per. 1]

Panové císaři a králové, knížata a vévodové, hrabata, baroni, rytíři, vladykové, měšťané a všichni stateční mužové na tomto světě, kteří jste nakloněni k zábavné četbě vypravění podle románského vkusu, tedy uchopte toto, a nechte ho číst nahlas od jednoho konce až ke druhému. Naleznete tu všechna velká dobrodružství, která se udala od doby krále Hutera Pendragona až do doby Huterova syna, krále Artuše a jeho druhů od Kulatého stolu. A vězte doopravdy, že toto vyprávění bylo přeloženo z knihy pana Eduarda, anglického krále, v době kdy přeplul moře ve službách našeho pana Hospodina, aby dobyl Svatý hrob. A mistr Rustichello pisánský, zde výše zobrazen, složil toto vyprávění podle románského vkusu přeloživ všechny velepodivuhodné příběhy, jež v té knize našel, i všechná věhlasná dobrodružství. A všemi věhlasnými dobrodružstvími světa se bude stručně zabývat. Avšak vězte, že se bude zaobírat více panem Lancelotem z Jezera a panem Tristanem, synem krále Meliaduse z Leonois, než někým jiným, pač bezpochybně byli těmi nejlepšími rytíři, kteří svého času na zemi byli. A mistr o této dvojici řekne mnoho věcí i popíše mnoho bitev, které mezi nimi byly, a které nenaleznete sepsané v jiných knihách, pač je místr našel vložené v knize anglického krále.

[Překlad úryvku: Rustichello, Romanzo, 1, perr. 1-6]

Panové císaři a králové, vevodové a markrabata, hrabata, rytíři, měšťané, a všichni lidé, kteří chcete znát různé lidské rody a různorodost různých světa krajů, tedy uchopte tuto knihu a nechte ji číst nahlas. A tu naleznete všechny převeliké divy a velké zvláštnosti velké Arménie, Persie, Tartarů i Indie a mnohá jiných zemí tak, jak naše kniha vám je bude postupně vyprávět a jak je pan Marco Polo, moudrý a ctnostný benátský občan, vypráví podle toho, jak na své vlastní oči je spatřil. Však některé z nich nespatřil, ale slyšel o nich od lidí spolehlivých a pravdomluvných. A proto je budeme uvádět jako spatřené, byly-li spatřeny, a jako vyslechnuté, byly-li vyslechnuty, aby byla naše kniha pravdomluvná bez veškeré lži.

Panové císaři a králové, knížata a vévodové, hrabata, baroni, rytíři, vladykové, měšťané a všichni stateční mužové na tomto světě, kteří jste nakloněni k zábavné četbě vypravění podle románského vkusu, tedy uchopte toto, a nechte ho číst nahlas od jednoho konce až ke druhému. Naleznete tu všechna velká dobrodružství, která se udala od doby krále Hutera Pendragona až do doby Huterova syna, krále Artuše a jeho druhů od Kulatého stolu. A vězte doopravdy, že toto vyprávění bylo přeloženo z knihy pana Eduarda, anglického krále, v době kdy přeplul moře ve službách našeho pana Hospodina, aby dobyl Svatý hrob.

[... A ten pan Marco], když pobýval v janovské věznici, nechal zachytit všechny tyto věci panem Rustichellem pisánským, který se nacházel v té samé věznici, v době kdy proběhlo 1298 let od Jezišova narození.

A mistr Rustichello pisánský, zde výše zobrazen, složil toto vyprávění podle románského vkusu přeloživ všechny velepodivuhodné příběhy, jež v té knize našel, i všechná věhlasná dobrodružství. A všemi věhlasnými dobrodružstvími světa se bude stručně zabývat. Avšak vězte, že se bude zaobírat více panem Lancelotem z Jezera a panem Tristanem, synem krále Meliaduse z Leonois, než někým jiným, pač bezpochybně byli těmi nejlepšími rytíři, kteří svého času na zemi byli. A mistr o této dvojici řekne mnoho věcí i popíše mnoho bitev, které mezi nimi byly, a které nenaleznete sepsané v jiných knihách, pač je místr našel vložené v knize anglického krále.

Generi letterari

descrizione geografica

- descrizione di regioni
- descrizione di città

narrazione storica

descrizione di costumi

descrizione di animali

descrizione di battaglie

O království Basman.

<104b> To královstvie Basman řeč zvláščí má, zákona nemá. Než lidé tu bydléce velmi hovadsky bydlé a praviece, že jsú poddaní velikého kám. Ale daní jemu nedávají, než někdy pošlí <105a> jemu některaké hrámotky k utěšení lesních věcí. Tu jest veliké množstvie slonóv. Tu jsú také jednorožci velmi velicí, jenž jsú málo menší než slonové. Jednorožec srst má jakžto byvol, ale nohy jako slon a hlavu má jakžto vepř a tu vždy křiví k zemi. V blátě rád bydlí jako svině a jest zvieře velmi mrzké. Prostřed čela roh má jediný, hrubý velmi a černý, jazyk bodlavý má, jako by byl <pln> trnie hrubého; jazykem svým lidi i jiná zvieřata velmi urážie. V tom království opic mnoho jest rozličnéj postavy, z nichžto jedny jsú maličké, majíce tvář člověčí, i na jiných údech také velmi jsú člověku podobny. Lovci je lapajíc srst s nich všudy sejmú, kromě na bradě nechají a na jiných miestech ku podobenství člověčiemu. Potom je zbijíc kořením ozdobie, potom pak zsušiece je prodávají kupcóm a ti je vezú do rozličných krajin světa a učinie, že mnozí lidé mnie, by byli člověkové tak maličcí. V tom tak království mnoho ptákuóv těch najde, jimžto vlasky dějí austur, a ti jsú črní jako havrani a velmi dobře ptáky lapají.

[Polo, Milion, s. 140-141]

http://some-1-2-talk-2.com/art1/Unicorne2.jpg

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/7/7e/Sumatran_Rhinoceros_-_Rapunzel.jpg

Il Rinoceronte di Sumatra ha il labbro superiore prensile, e si nutre quindi di foglie, ramoscelli, frutti e germogli di bambù. È un animale solitario, e l'unico legame sociale è quello fra madre e figlio. Ama immergersi negli acquitrini melmosi per rinfrescarsi, e vive sempre nei pressi di fonti sorgive. Misterioso e schivo, nessuno è praticamente riuscito a studiarlo in maniera approfondita, per cui non si sa niente riguardo la sua attività riproduttiva, che comunque deve essere limitata.

[Wikipedia (It), s.v. Dicerorhinus_sumatrensis]

Il ne sunt pas ensi come nos de ca dion e deviçon: que dient qu'ele se lai<se> prendre a la poucelle, mes vos di qu'il est tout contraire de celz que nos qui dion que il fust.

[Polo, Divisament, CLXVI, 16]

http://www.neolatine.unifi.it/upload/sub/unicorne.jpg

[Jednorožci] nejsou takoví, jak říkáme my tady a takoví, jak je popisujeme – říká se, že se nechají chytit děvčetem; ale řeknu vám, že všechno je naopak, než jak my říkáme.

La crié e la nose hi estoit si grant que l'en ne oist le deu tonant: car sachiés que ceste bataille fu de male hore comenciés e por l'une partie et de l'autre, car sachiés que maint prodomes hi morurent e maintes dames en seront a toç jorç mes en plores et en lermes.

[Polo, Divisament, CCIX, 10]

Křik a hluk byly tak hlasité, že by nebylo lze slyšet Boha hřmícího, protože, vězte, bitva to byla hodně krutá a ostrá, že začala ve zlé hodině na jedné straně jako na druhé, protože, vězte, mnozí borci tam zemřeli a mnohé damy z toho budou navždy v pláči a v slzách.

La crié e la nose hi estoit si grant que l'en ne oist le deu tonant: car sachiés que ceste bataille fu de male hore comenciés e por l'une partie et de l'autre, car sachiés que maint prodomes hi morurent e maintes dames en seront a toç jorç mes en plores et en lermes.

[Polo, Divisament, CCIX, 10]

La crie et la noisse i estoit si grant que l'en ne hoïst le Deu tonant, car sachiez que la battaille estoit mout cruelz et pesmez, que de male hore fu comenciez, que maintes preudomes hi morent, et maintes dames en seront a toz jorz mais en plores et en lermes.

[Rustichello, Romanzo, p. 151, per. 17]

Křik a hluk byly tak hlasité, že by nebylo lze slyšet Boha hřmícího, protože, vězte, bitva to byla hodně krutá a ostrá, že začala ve zlé hodině na jedné straně jako na druhé, protože, vězte, mnozí borci tam zemřeli a mnohé damy z toho budou navždy v pláči a v slzách.

A když jedou do bitvy se svými nepřáteli, vyhrávají nad nimi tímto způsobem. Pač se nestydí utíkat – jezdí chvíli sem chvíli tam okolo svých nepřátel. Tak dobře ochočili si své koně, že ti se otáčejí sem a tam stejně, jak to by dělal pes. A když jsou pronásledováni a utíkají, bojují stejně dobře a stejně ostře, jako když jsou k nepříteli čelem. Když rozjedou se nejvíce, otáčí se do zadu se svým lukem a stříli vší sílou šípy a zabíjejí koně nepřátel i lidi. A když si nepřátelé myslí, že je porazili a nad nimi vyhráli, prohráli už: pač jejich koně jsou mrtvi a oni sami skoro. A když Tartarové vidí, že zabili koně nepřátel a rovněž lidi, otočí se kolem sebe a svedou to tak dobře i tak bojovně, že porazí své nepřátele a vyhrají. A tímto způsobem vyhráli mnoho bitev a porazili mnoho národů.

[Překlad úryvku: Polo, Divisament, LXX, 23-27]

Fonti e bibliografia

Traduzioni in ceco di Giorgio Cadorini, rivedute da Eva Balcarová.

AA. VV. (2010). Dicerorhinus sumatrensis : Wikipedia : L'enciclopedia libera [online]. WWW [cit. 2.5.2010]: <http://it.wikipedia.org/wiki/Dicerorhinus_sumatrensis>.

BARBIERI, Alvaro (2000). «Il popolo degli arcieri: l'organizzazione militare e le tecniche di combattimento dei Mongoli nel libro di Marco Polo». Annuario. Istituto Romeno di cultura e ricerca umanistica, 2. WWW [cit. 30.10.2007]: <http://www.geocities.com/serban_marin/barbieri2000.html>.

LARNER, John (1999). Marco Polo and the Discovery of the World. New Haven - London.

MAREK Pavlův z Benátek (1902). Milion. Dle jediného rukopisu spolu s příslušným základem latinským vydal Justin V. Prášek. Praha.

POLO, Marco (1950). Milion. K vydání připravili Quido Hodura e Bohuslav Horák. Praha. WWW [cit. 3.5.2010]: <http://texty.citanka.cz/polo/miltoc.html>. Traduzione ceca del XV secolo a partire da un originale latino.

POLO, Marco; [RUSTICHELLO da Pisa] (1982). Milione : Divisament dou monde: Nelle redazioni toscana e franco-italiana. A cura di Gabriella Ronchi. Milano.

[RUSTICHELLO da Pisa] (1994). Il romanzo arturiano di Rustichello da Pisa. Edizione critica, traduzione e commento di Fabrizio Cigni. Pisa.